

RFO

RESPUBLİKA FƏNN
OLİMPİADALARI

Ad _____ Soyad _____

9 COĞRAFIYA

- İmtahan müddəti 180 dəqiqədir.
- Hər səhv cavab öz dəyərinin 1/4 - ni aparır.
- Hər sual 4 bal ilə qiymətləndirilir.
- Nəzarətçilərə cavab kağızları və buraxılış vərəqələri təqdim olunur.
- Sual kitabçasında hər hansı texniki qüsurlar aşkarlandığı və kitabçanın şagirdin məlumatlarına uyğun olmadığı halda (fənn, bölmə, sinif) imtahandan əvvəl mütləq otaq nəzarətçisinə bildirilməlidir.
- Rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələrini 09.01.2025-ci il tarixindən etibarən portal.edu.az platformasında şəxsi kabinetinizdən və təhsil aldığınız ümumtəhsil müəssisəsindən öyrənmə bilərsiniz.

Uğurlar!

1. Cədvələ əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

85° ş.u.	120° q.u.
1. İki materiklə kəsişir.	4. XVII saat qurşağının orta meridianıdır.
2. Bakı şəhəri ilə yerli vaxt fərqi 2 saat 40 dəqiqədir.	5. Rusiya və ABŞ ilə kəsişir.
3. Çinin ərazisi ilə kəsişir.	6. Üç yarımkürədə yerləşir.

- A) 1, 2, 5
B) 2, 4, 5
C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 6
E) 1, 4, 6

2. Tropik siklonların yayıldığı əraziləri seçin.

1. Avstraliyanın şimal-qərbi
2. Ərəbistan yarımadası
3. Madaqaskar adası
4. Qalapaqos adaları
5. Şri-Lanka adası
6. Braziliya yaylası

- A) 1, 3, 4
B) 2, 3, 6
C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 6
E) 4, 5, 6

3. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Yağıntıların intensivliyi ilə qrunt sularının səviyyəsi düz mütənasibdir.
2. Xəzər dənizində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı ən böyük fərq onun cənub hissəsindədir.
3. Avstraliya materikin şimal hissəsinə düşən yağıntıların illik miqdarı, Antarktida materikin şimal hissəsinə düşən yağıntıların illik miqdarından daha çoxdur.
4. Ölkəmizin əksər dağlıq ərazilərində yağıntıların çox hissəsi dekabr və yanvar aylarında düşür.

5. Alyaska sahillərinə bol yağıntıların düşməsinin əsas səbəbi şimal-şərq küləkləridir.

6. Aralıq dəniz üzərində formalaşan siklonlar rütubətin miqdarının artmasına səbəb olur.

- A) 2, 5, 6
B) 2, 3, 4
C) 1, 2, 6
D) 1, 4, 5
E) 1, 3, 6

4. Doğru *olmayan* fikirləri müəyyən edin.

1. İsti və soyuq okean cərəyanlarının qarşılaşdığı sahələrdə güclü dalğalar yaranır.
2. Ekvatorial və tropik enliklərdə ən böyük sahəni Sakit okean tutur.
3. Okeanda yaranan bütün növ dalğalar xarici qüvvələrin təsiri ilə formalaşır.
4. Kuroşio və Qolfstrim cərəyanları eyni daimi küləklərin təsiri ilə yaranır.
5. Kaliforniya və Kanar okean cərəyanları hərəkət etdikləri ərazilərdə okean duzluluğunun artmasına səbəb olur.
6. Sahil xətlərinin mürəkkəb olması dəniz ticarəti üçün əlverişsiz şərait yaradır.

- A) 3, 5, 6
B) 1, 2, 3
C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5
E) 4, 5, 6

5. Cədvələ əsasən **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

No	23 iyun tarixindən başlayaraq:	Artar	Azalar
1	Şimal Qütb dairəsində gündüzlərin uzunluqları		✓
2	Bakı şəhərində günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları	✓	
3	Gecə və gündüzün uzunluqları arasındakı fərq	✓	
4	Cənub tropik xəttində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı	✓	
5	Tropik işıqlanma qurşağının sahəsi		✓
6	23,5° cənub enliyində Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında orta fırlanma sürəti		✓

- A) 3, 4, 6
B) 1, 3, 5
C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 4
E) 2, 4, 5

6. Cədvələ, əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

Şimali Amerika materiki	Avrasiya materiki
1. Ərazisi iki yarımkürədə, üç işıqlanma qurşağında yerləşir və sahillərini üç okeanın suları yuyur.	4. Şərq və cənub ucqar nöqtələrinin yerləşdiyi yarımadaslar orta qırıqlıq mərhələsində formalaşmış.
2. Sahillərində mərcan mənşəli adalara rast gəlinir.	5. Çin-Koreya, Cənubi-Çin və Tarim platformaları mövcuddur.
3. Yalnız fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.	6. Sahillərini yalnız kənar dənizlərin suları yuyur.

- A) 1, 2, 4
B) 1, 4, 5
C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6
E) 2, 5, 6

7. İki müşahidəçidən birincisi digərinə zəng edərək qeyd etdi ki, onun olduğu coğrafi uzunluqda Günəş saati (meridian üzərindəki yerli vaxt) 04:20-dir. Həmin anda 22,5° q.u.-dakı digər müşahidəçinin Günəş saati 22:40 olarsa, birinci müşahidəçinin dayandığı coğrafi uzunluğu müəyyən edin.

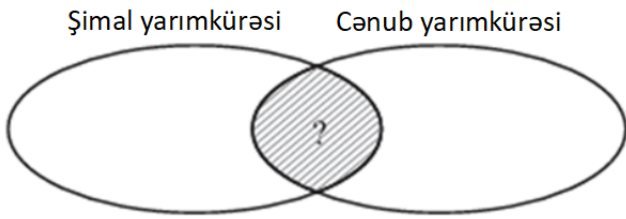
- A) 62,5° ş.u.
B) 27,5° ş.u.
C) 107,5° ş.u.
D) 135,5° q.u.
E) 37,5° q.u.

8. Azərbaycan ərazisində yayılan torpaqlarla bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qırmızı-qonur torpaqlara rast gəlinir.
2. Rütubətliyinə görə dağ meşə torpaqları qonur və qəhvəyi olaraq iki tipə bölünür.
3. Dağ-çəmən torpaqları dağ-meşə torpaqlarına nisbətən daha hündür ərazilərdə yayılıb.
4. Kür-Araz ovalığında qara torpaqlara rast gəlinir.
5. Sarı torpaqlara yalnız Talış dağlarında rast gəlinir.
6. Qobustan-Abşeron və Naxçıvan dağətəyi ərazilərində boz və boz-qonur torpaqlar geniş yayılmışdır.

- A) 1, 2, 4
B) 2, 3, 6
C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 5
E) 1, 5, 6

9. Eyer-Venn diaqramını **tamamlamayan** bəndi müəyyən edin.

1. Okeanların sahəsi qurunun sahəsindən daha böyükdür.
2. Amazon, Konqo və Zambezi çayları yerləşir.
3. Həm konvergent, həm də divergent sərhəddə yerləşən adalar mövcuddur.
4. Okean cərəyanları sağa meyil edir.
5. Qırmızı-qonur torpaqlara rast gəlinir.
6. Soyuq okean cərəyanları yalnız meridian istiqamətində hərəkət edir.

- A) 1, 3, 5
B) 1, 2, 5
C) 3, 4, 6
D) 2, 4, 6
E) 4, 5, 6

10. 40°c.e. və 70°ş.u. ilə 40°c.e və 110°q.u. arasındakı ən qısa məsafə $1:30\,000\,000$ miqyaslı xəritədə neçə santimetr olar?

- A) 28,88
B) 51,24
C) 45,5
D) 58
E) 37

11. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qalxepiggen zirvəsinin yerləşdiyi dağ faylı dağ hesab edilir.
2. Karpat dağlarının mütləq hündürlüyü Pireney dağlarının mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
3. Alp dağları Fransa, İsveçrə, Avstriya və İspaniyanın ərazisində yerləşir.
4. Orta Avropanın Atlantik okeanı sahillərində qurunun tektonik əyilməsi baş verir.
5. Krım və Qafqaz dağları qırıxıq dağlar hesab edilir.

6. Konqur zirvəsi və İsmayil Somoni piki eyni dağ sistemə aid deyil.

- A) 1, 3, 5
B) 1, 4, 5
C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5
E) 2, 3, 6

12. Cədvələ əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

Avrasiya materiki	Afrika materiki
1. Mütləq hündürlüyü ən aşağı olan nöqtəsi Cənub-Qərbi Asiya regionunda yerləşir.	4. Həm şimal, həm də cənub hissəsində codyarpaqlı meşələr və kolluqlar təbii zonası mövcuddur.
2. Ən uzun çayı yalnız bir ölkə ərazisindən axır.	5. İEO-lər qrupuna daxil olan ölkə mövcud deyil.
3. Sahillərini yalnız üç okeanın suları yuyur.	6. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşmir.

- A) 3, 4, 5
B) 1, 2, 6
C) 1, 3, 5
D) 3, 4, 6
E) 1, 2, 4

13. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Zond və Filippin adaları Malay arxipelaqına aiddir.
2. Yapon, Kuril və Tasmaniya adaları litosfer tavalarının konvergent sərhədində yerləşir.
3. Efiopiya yaylasının mütləq hündürlüyü Atlas dağlarının mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
4. Ladoqa və Titikaka gölləri platformada yerləşir.
5. Xocaşen və Qovdağ silsilələri eyni tektonik zonada yerləşir.
6. K2 zirvəsi Qaraqorum dağlarında yerləşir.

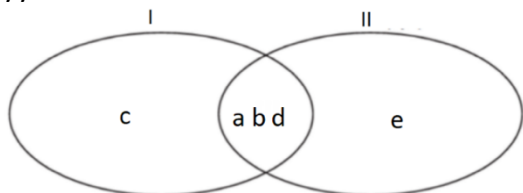
- A) 3, 4, 5
B) 1, 2, 3
C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6
E) 4, 5, 6

14. Cədvələ əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Ölkəmizin 4 iqtisadi rayonu Ermənistanla həmsərhəddir.	4. ABŞ, Kanada və İsraildə iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin əksəriyyəti iqtisadiyyatın III sektorunda çalışır.
2. Pakistan, İran və Türkiyə İƏT (ECO) təşkilatının üzvüdür.	5. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri ixrac edilən nefti birbaşa Qara dəniz limanlarına çıxarır.
3. Amazon və Konqo çaylarının hövzələrində, Böyük Zond adalarında havanın orta illik temperaturu 15-20°C-dir.	6. Faydalı qazıntıları çıxararkən lazımsız süxur qalıqlarının təpələr şəklində qalaqlanması terrikonlar adlanır.

- A) 1, 2, 5
B) 1, 3, 5
C) 1, 2, 4
D) 3, 4, 6
E) 2, 5, 6

15. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yansız
2. Nil
3. Volqa
4. Mekonq
5. Kolorado

- a. İlin isti dövründə bolsulu olur.
b. Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
c. Aid olduğu qitənin ən uzun çayıdır.
d. Suvarmada geniş istifadə edilir.
e. Musson rejimlidir.

- A) I-2; II-1
B) I-2; II-4
C) I-1; II-4
D) I-1; II-5
E) I-3; II-5

16. 22 dekabr tarixində günorta vaxtı kölgənin uzunluğunun minimum olduğu yarımkürədə yerləşən A ölkəsi iki böyük adadan ibarətdir və bu adaları Kuk boğazı ayırır. Bu ölkə həm mülayim, həm də subtropik iqlim qurşaqlarında yerləşir.

Mətnə verilmiş A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki uyğunsuzluğu müəyyən edin.

1	Fəaliyyətdə olan vulkan mövcuddur.	doğru
2	Yayda tropik, qışda mülayim hava kütlələri hakim olur.	yanlış
3	İEO-lər qrupuna daxildir.	doğru
4	Çayları iki okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.	yanlış
5	Ərazisinin 90%-i ovalıqlardan ibarətdir.	doğru
6	İki yarımkürədə yerləşir.	yanlış

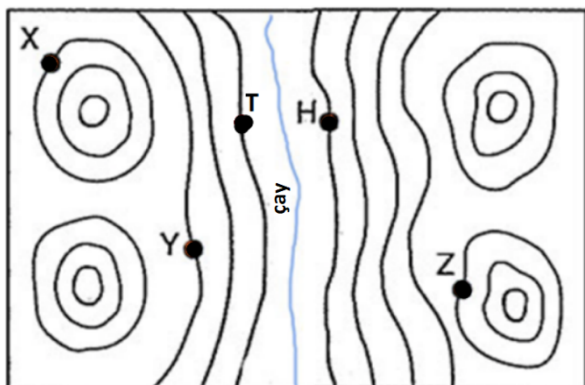
- A) 1, 4, 5
B) 1, 3, 6
C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6
E) 2, 5, 6

17. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1	Böyük yeddilik ölkələrindən yalnız biri dövlət idarəetməsinə görə monarxiyadır.	<i>doğru</i>
2	Texnoloji cəhətdən bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan istehsal sahələrinin və ya proseslərinin bir müəssisədə birləşməsi kombinləşmə adlanır.	<i>yanlış</i>
3	Təsərrüfatın inkişafının ilkin vaxtlarında iqtisadi və maliyyə imkanları məhdud olduğu hallarda həyata keçirilməsi mümkün olan iki proqramdan biri seçilir, bu zaman ehtiyatda qalan layihənin qiyməti alternativ dəyər hesab olunur.	<i>doğru</i>
4	YUNEP təşkilatı təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və ətraf mühitin qorunması üçün yaradılmışdır.	<i>yanlış</i>
5	Kordilyer dağlarında sönmüş vulkanlara rast gəlinmir.	<i>yanlış</i>
6	22 iyun tarixində Bakı şəhərində Günəş səhər şimal-şərqdə çıxıb, axşam şimal-qərbdə batır.	<i>doğru</i>

- A) 1, 2, 5
B) 3, 4, 5
C) 1, 2, 6
D) 3, 5, 6
E) 3, 4, 6

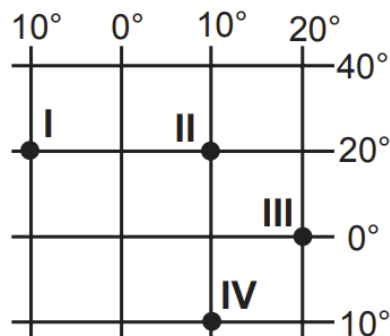
18. Sxemə əsasən cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin (Nəzərə alın ki, H məntəqəsində havanın temperaturu 15°C, Y və H məntəqələri arasındakı atmosfer təzyiqi fərqi isə 120 mm c.s.-dur).

Doğru	Yanlış
1. Kəsmə yüksəkliyi 600 m-dir.	4. Z məntəqəsində havanın temperaturu 0,6°C-dir.
2. X və Z məntəqələrinin mütləq hündürlükləri bərabərdir.	5. H və X məntəqələri arasında 2400 metr hündürlük fərqi var.
3. Verilmiş bütün məntəqələrdə temperatur 0°C-dən yüksəkdir.	6. T və H məntəqələri arasında keçidi təmin etmək üçün körpü tikmək məqsədəuyğundur.

- A) 3, 4, 5
B) 2, 4, 6
C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 5
E) 1, 4, 6

19. Sxemə əsasən doğru fikir müəyyən edin.

- A) IV məntəqə şimal-şərq küləkləri ilboyu hakim olur.
B) I və II məntəqələr eyni saat qurşağında yerləşir.
C) III məntəqə materikin ən bolsulu çayının sutoplayıcı hövzəsinə uyğun gəlir.
D) Yer kürəsinin orta fırlanma sürəti I məntəqədə IV məntəqədəkindən daha çoxdur.
E) Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağının ən böyük olduğu məntəqə II məntəqədir.

20. Cədvələ əsasən süxurların metamorfikləşməsinin düzgün göstərilədiyi sıraları müəyyən edin.

S/S	Maqmatik və ya çökmə süxurlar	Metamorfik süxurlar
1	Əhəngdaşı	Mərmər
2	Kvarsit	Qumdaşı
3	Qranit	Qneys
4	Gil	Gilli şist
5	Bazalt	Almaz
6	Qneys	Kvarsit

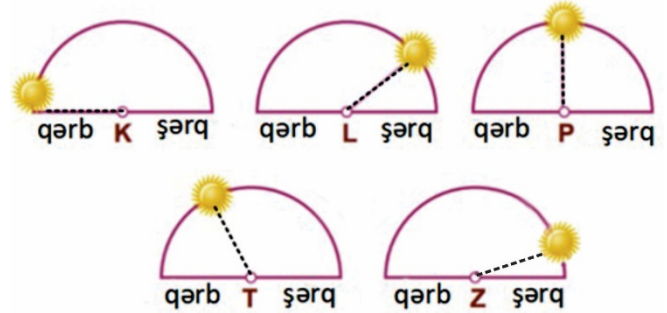
- A) 1, 3, 5
 B) 1, 3, 4
 C) 2, 4, 6
 D) 1, 4, 6
 E) 2, 3, 5

21. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Küləyin gücü ilə sürəti tərs mütənasibdir.
- Havanın temperaturu aşağı düşərsə doymamış hava doymuş havaya çevrilə bilər.
- Yanvar ayında Bakı şəhərində cənub küləkləri hakim olar.
- Meteoroloji stansiyalarda havanın nisbi rütubətliyi hiqrometr vasitəsilə ölçülür.
- İqlim xəritələrində eyni temperatura malik olan nöqtələri birləşdirən əyri xətlərə izobarlar deyilir.
- Arktika və Antarktika səhralarında vahələrə rast gəlinir.

- A) 2, 4, 6
 B) 2, 5, 6
 C) 1, 3, 5
 D) 1, 2, 6
 E) 3, 4, 5

22. Sxemlərdə fərqli meridianlar lakin eyni paralel üzərində yerləşən məntəqələr üçün eyni anda Günəşin üfüqdəki vəziyyətləri əks edilmişdir. 20° ş.u.-da yerləşən məntəqədə səhər saat 08:00 olarsa, məntəqələrin hansı ilə arasındakı temperatur fərqi daha böyük olar (*hava temperaturuna təsir edən digər amillərin nəzərə alınmaması şərti*)?

- A) P
 B) K
 C) L
 D) Z
 E) T

23. Avrasiya materikinə sxemdə göstərilən materiklərlə oxşarlığını müəyyən edin.

I Afrika	II Şimali Amerika	III Cənubi Amerika
a. Ən uzun çayının orta və aşağı axarı Şimal və Şərq yarımkürəsində yerləşir. b. Bir hissəsi mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir. c. 21 martda Günəş zenitdə olur.	a. Ekvatorial iqlim qurşağına rast gəlinir. b. Tropik iqlim qurşağı tam zolaq təşkil edir. c. Qırıq dağlara rast gəlinir.	a. Həm fəaliyyətdə olan, həm də sönmüş vulkanlara rast gəlinir. b. İqlim qurşaqları təkrar olunur. c. Qırmızı-sarı ferralit torpaqlar yayılmışdır.

- A) I-a; II-a,b; III-a,c;
 B) I-a,c; II-a,b; III-b,c;
 C) I-b; II-a,c; III-a,c;
 D) I-a,b; II-c; III-b,c;
 E) I-a,b; II-c; III-a,c;

24. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunun xarici ölkə ilə həmsərhəd **olmayan** inzibati rayonlarını müəyyən edin.

1. Lənkəran
2. Astara
3. Lerik
4. Masallı
5. Cəlilabad
6. Yardımlı

- A) 1, 4
B) 2, 3, 6
C) 4, 6
D) 2, 3
E) 1, 3, 4

25. Azərbaycanda həm Böyük Qafqaz, həm də Kiçik Qafqaz dağlarında mövcud olan faydalı qazıntının şərti işarəsini müəyyən edin.

- A) B) C)
- D) E)